

Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan Natura-alueita ja ekologista verkostoa koskeva riskiselvitys

Mkh 10.06.2024 § 107

246/05.00.02/2024

Asian esittely

Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan tueksi on valmistunut selvitys maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoimaloiden alueiden (tv-alueet) Natura 2000-verkoston kohdistuvien riskien tunnistamiseksi. Natura 2000- verkoston riskiarvioinnin lisäksi on tarkasteltu Pohjois-Pohjanmaan ekologista kokonaisuutta huomioiden Natura-verkosto ja muut keskeiset suojelualueet ja muut erityiset luonnonalueet. Ympäristöministeriö on myöntänyt selvityksen laatimiseen vihreää siirtymää tukevan rakentamisen toteuttamisen (35.20.37) valtionavustusta.

Selvityksen toteuttajaksi valittiin Latvasilmu osuuskunta. Työn laatiminen aloitettiin elokuussa 2023. Työtä on ohjannut viranomaisista koostuva ohjausryhmä, johon on kuulunut asiantuntijoita Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksesta, Metsähallituksesta ja Luonnonvarakeskuksesta.

Maakuntakaavaa hyväksyttäessä on noudatettava voimassa olevan luonnonsuojelulain (9/2023) luvun 5 säännöksiä, joissa säädetään Natura-alueista, mm. Natura-alueiden suojelun perusteena olevien luonnonarvojen heikentämiskiellosta ja suunnitelmien arviointivelvollisuudesta. Luontodirektiivin 92/43/ETY artiklan 3 ja 4 kohdassa säädetään vaiheittaisesta menettelystä sellaisten suunnitelmien tai hankkeiden arvioimiseksi, jotka ovat omiaan vaikuttamaan Natura 2000 - alueisiin merkittävästi. Siihen kuuluu kolme päävaihetta 1) selvitys, 2) asianmukainen arviointi ja 3) poikkeaminen 6 artiklan 3 kohdasta tietyin edellytyksin. Pohjois-Pohjanmaan liiton tilaama työ on laaja 1) vaiheen selvitys, jossa tarkastellaan Natura-alueille kohdistuvia riskejä.

Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavatyön aikana ei siis laadita varsinaista luonnonsuojelulain 35§:n mukaista Natura-arviointia. Natura-alueita koskevan selvityksen riittävästä tarkkuustasosta on keskusteltu Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen ja ympäristöministeriön kanssa. Molemmat viranomaistahot ovat todenneet riskiselvitystason perustelluksi, sillä varsinaista Natura-arviointia varten aineisto ja tiedot arvioitavasta kohteesta tulisi olla tarkemmat (voimalapaikkakohtaiset). Maakuntakaavataso tarkastelussa tulee varmistua lähtökohtaisesti riittävien suojaetäisyyksien huomioimisesta suhteessa useiden Natura-alueiden suojeluperusteisiin. Nyt laadittu koko maakunnan kattava riskiselvitys ei poista hankekohtaista veloitetta laatia yksityiskohtainen tarkka Natura-arviointi, jos todennäköisesti merkittäviä vaikutuksia ei voida sulkea pois.

Selvityksessä on ollut arvioitavana Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan viranomaisehdotuksen (MH 19.12.2023) mukainen kaavaratkaisu, jossa on esitetty 61 uutta tuulivoimaloiden aluetta (tv-alue). Näistä maalle sijoittuu 56 (tv-1) ja merelle 5 (tv-2). Arvioinnissa on ollut mukana myös 48 lainvoimaisissa 1. ja 3. vaihemaakuntakaavoissa osoitettua tuulivoimaloiden aluetta, jotka säilyvät energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan ehdotusvaiheessa. Yhteensä uusia ja säilyviä tuulivoimaloiden alueita on 109. Lisäksi arvioitavana on ollut energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan viranomaisehdotuksessa osoitettu sähkönsiirtoverkko.

Maakuntakaavan vaikutusalueella on yhteensä 344 Natura-alueita. Mukaan on laskettu ympäröivien maakuntien alueet ja merialueiden Natura-alueet 25 km säteellä maakuntarajasta mahdollisten maakuntarajat ylittävien vaikutusten huomioimiseksi. Tarkasteltavista Natura-alueista on SAC-alueita 323 ja SPA-alueita 112. SPA-alueita, jotka eivät ole myös SAC-alueita on 21. SPA-alueiden suojeluperusteena ovat lintulajit, SAC alueella suojeluperusteita ovat niiden luontotyytit ja vaihtelevasti muut eliölajit kuin linnut.

Työn lähtökohtana on ollut Natura-alueiden suojeluperusteena olevat lajit ja luontotyytit. Työn tavoitteena oli tuottaa tietoa Natura-alueisiin kohdistuvien kokonais- ja yhteisvaikutusten tunnistamiseksi. Yhteisvaikutusten tarkastelussa on pyritty huomioimaan saatujen aineistojen perusteella myös muu kuin maakuntakaava-alueille sijoittuva tuulivoimarakentaminen.

Natura 2000- verkoston riskiarvioinnin lisäksi on tarkasteltu Pohjois-Pohjanmaan ekologista kokonaisuutta huomioiden Natura-verkosto ja muut keskeiset suojelualueet ja muut erityiset luonnonalueet. Linnuston osalta näitä ovat myös keskeiset muuttoreitit. Lisäksi on tarkasteltu laajoja elinalueita tarvitseviin lajeihin kohdistuvia kokonaisvaikutuksia metsäpeuran ja maakotkan osalta populaatiotasolla. Nämä lajit ovat herkkiä ihmistoiminnalle ja erityisesti tuulivoiman vaikutuksille. Työssä tuotettiin Pohjois-Pohjanmaan ekologisen verkoston tarkennettu rajaus, joka perustuu Natura-alueiden suojeluperusteisiin ja monien tuulivoimatuotannolle herkkien lajien ja tärkeiden lajiryhmien elinympäristöjen ydinalueisiin sekä ydinalueiden välisiin olennaisiin yhteyksiin. Tarkastelu ulotettiin myös aluevesille. Ekologinen verkosto esitetään julkisessa ehdotusvaiheessa kaavaselostuksen liitekartalla ja tuulivoimarakentamisen yleismääräyksessä.

Työn tuloksista voidaan tunnistaa energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan viranomais ehdotuksen tuulivoimaloiden alueet, joista voi Natura-alueille aiheutua muita suurempia riskejä tai yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa. Tulosten perusteella voidaan myöhemmissä suunnitteluvaiheissa kohdistaa Natura-lainsäädännön mukaiset selvitykset ja arvioinnit mahdollisiin riskikohteisiin ja toisaalta välttää jo varhaisessa suunnitteluvaiheessa erityisen herkkiä alueita. Herkkien alueiden huomioiminen jo maakuntakaavatason suunnittelussa ja ohjauksessa on erittäin tärkeää.

Natura-alueita ja ekologista verkostoa koskeva riskiselvitys koostuu raportista, liitekartoista ja riskitaulukoista. Vain viranomaiskäyttöön on valmistunut maakotkan riskiarvioinnin taulukot ja kartat. Nämä ovat esityslistan liitteenä.

Selvityksen luonnos on ollut toukokuussa kommenttikierroksella ympäristöviranomaisilla. Selvityksen tuloksia hyödynnetään energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan julkista kaavaehdotusta laadittaessa.

Ympäristöpäällikkö esittelee asian kokouksessa.

(Valmistelija: ympäristöpäällikkö Erika Kylmänen, p. 040 685 4041)

Maakuntajohtajan esitys

Maakuntahallitus merkitsee Natura-selvityksen tiedoksi.

Päätös

Maakuntahallitus merkitsi Natura-selvityksen tiedoksi.